

csütörtök martius 16kán

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egybűtt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal útján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés fűvetetik s pontosan és jutányosan közöltetik.

F. eszt. april 1jétől junius végeig terjedő évnegyedes folyamára testvérpapjainknak előfizethetni Budapesten boríték nélkül: 2 fr. 40kr., postán borítékosan hetenként 2széri küldéssel: 3 fr. 40 kr., hetenként 4széri küldéssel 4 fr. pp. Pesten uri-utca 453d. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén bárminő biztos alkalom vagy szorgalomkoesi által.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősege.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Országgyűlés: kerületi tanácsok a városrendelési munkálat és az örökérvényűség tárgyában átküldött förendi üzenet fölött; országos rendi ülés az országos teendők följárása tárgyában; budapesti napló.)
Külföld. (Franciaország, Olaszország.)
Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDELY.

Halálozás. Mart. 13kán hajnali 5 órakor adá ki lelkét honunk áldottabb papjainak egyike mélt. Miskolczy Márton, fölszentelt tinniai püspök, kólosi apát, az esztergami érseki egyház nagyprépostja és kanonokja. A boldogult jelesb honfiaink koszorújába tartozván, helyén leend éltének rövid vonását a jövő kornak általadunk. Született Gálgócon Nyitra vármegyében 1763ki nov. 9kén; fölszenteltetett 1789ki sept. 26kán; új misét tartott sept. 29kén; arany miséjét pedig 1837ben; káplán Koloson volt (Rudnay Sándornálki bibornok-érseke lón) 1789. 4 év 8 hónapig; plebánus 1794től Nagy-Lapáson; innen 1796ki decemberben Sándorra költözött, hol másfél évig működött; innen Nádasra ment által, hol 17 évig 's 8 hónapig lelkészkedett; innen 1815ki mart. ban Szakolezára ment által plebánussá, hol 1816. francia háboru alatti érdemeitől a felségétől nagyobb arany érdempénzzel jutalmaztatott. 1815ben Kolosról nevezett Boldogasszony apátjává lón; 1821ben pozsonyi 's 1825ben esztergami kanonokká 's mint ilyen a papnövelde igazgatója, lyceum prodirector és Nagyszombat városi plebánus-helyettesi minőségben lón kedvelte a népek kivált szegénységnek buzgón hirdetőn az Istenigéit a szentszékéről, és a szeretet példájával. Végre nagyprépost és fölszentelt tinniai püspökké emelték őt érnyei. Ő egyszerű de az üdvözítő lelkeszerinti férfiú volt, ki szegényeknek örömeit szerzeni mindenek fölött szeretett, fölkereste a vakot 's neki élvezetes kenyérkereseti módot nyújtott, őt példaul hárfajátszásra taníttatván; példás volt a szent zolozsma és isteni tiszteletben legvégig; asztalánál vendégszeretoleg mindig szivesen látta az embereket nyílt háza; sok szegény deákot taníttatott; sok özvegynek szállását és tűzhelyét biztosította; végső időkben szegény elhagyta szemvilága 's mégis buzgón szolgált Istennek ahítat és alalmaznákodással, a tavalyi inségben sajátkezűleg osztogatá reggelenkint a kenyereket és pénzt, mit a szegény ajkák „püspök-reggelinek“ neveztek. Végintézetében a szent tanási iskolára 10 ezer vltot; azonfölül vagyonát szegény falusi plebánusok és gyámoltalanoknak hagyományozta. Tetemei 15ki reg. 10 ór. takaríttattak a vár catacumbába. Ha minden hazai igy róna le keresztényen tartozásit, hazánk legvirágzóbb, legboldogabb földi paradicsommá varázsolhatnánk. — Legyen áldott emlékezte!

ORSZÁGGYŰLÉS.

67ik kerül. ülés vége 216. §. Tomesányi. Miért nem tanácskoznak a főpolgármesterről, ha itt mindenüttanak teendőiről van szó! Szentkirályi. És az egész munkában! Ruttkay elnök: Határozat van arra, hogy csak az illető Snál fognak róla ex professo tanácskozni. Bónis. Itt levén a főpolgármester funkcióját meghatározva, e' helyen kell róla is tanácskozni, vajjon akarjuk e' vagy sem? ha elfogadtatik is, e' §§on változást kell tenni, mert hiszi, hogy jogait mindenki lehetőségig megszorítani kívánja. Szentkirályi. Ha elvetik is a főpolgármestert, nem lesz egyéb változtatás a §kon, mint hogy a főpolgármester helyett „elnök“ szó tetteik. Tomesányi. Igen is lesz, mert tisztujtásoknál az elnök csak nem candidál. Egyébiránt, ha úgy tetszik, menjünk tovább. (Tovább halljuk!) Koller. (Pestvár.) Az mondatik e' műben, hogy tisztujtás előtt minden tisztviselő lemond. Szóló, nehogy ezalatt a közigazgatás és rendőrség megszakadjon, világosan kitétetni kívánja, hogy a' lemondók hivatalaikat vinni tartozzanak, míg az új tisztviselőség meg nem választott. Ruttkay. Kerületi jegyző ur észrevétele szerint e' §ba esendbiztos helyett, mivel illy hivatalnok a' munkában alkotva nincsen „kapitány“ teendő. — Olvastatka' 217. 218. §§. Bónis. Mennyiben e' §ok elnöki jogokat tartalmaznak, tárgyalás alá csak akkor vétessenek, midőn a' főpolgármester ex professo szönyegre kerül. Akkor majd ezekre ő is megteszi észrevételeit, és megmutatja, hogy csakugyan vissza kell térnünk. Szentkirályi. Akkor is kellend candidálási jog! Ezután a' 227. §ig semmi észrevétel nem tétetett. Itt Madarász szólalt föl. Ha utasítás kell a' városoknál, küldöji azt a' 41. §nál kívánják megemlíttetni, miszerint az utasítást ne a' tanács, hanem a' választók adják. Egyébiránt ő utasítást nem kíván. Ezután szavazni kívántak. A' kérdést némelyek úgy akarák föltétni: legyen e' utasítás? mások meg a' megyében van, a' városokat sem akarván ez alól fölmenteni, úgy kívánák föltétni a' kérdést: ki adja azt? — Szentkirályi. Megismeri, hogy a' városi ügyben ez a' legfontosabb kérdés,

mert ez hozza érintkezésbe az országgyűléssel a' municipiumokat. Ép ezért bajos kimondani, legyen e' vagy ne utasítás? A' megyék ugyan adnak utasítást, de a' hadiadó kérdését kivéve, róla nem szól a' törvény. Ezt az élet fejti ki. Ujabb időben a' megyék is látván, hogy a' szokásos részletes utasítás csak akadály, azért általánosra szorítottak. Vannak dolgok, mikről a' törvénynek rendelkeznie világosan kell: másokat pedig emhittelenül hagyva az életre bízni szükség. Illyen az utasításadás. Ha mindazáltal a' többség megemlíttetni kívánja, úgy csak Somogy szerint tegyék azt, hogy t. i. az utasítást más ne adhassa, mint a' választók. Elnök: föl akarja tenni a' kérdést: de félbenszakasztatik. Seb e' styén (Veszprém) Küldöji a' városban is akarunk, míg a' megyében lesz, utasítást. Ez a' közzgyűlés jogai közé tartozzék, mikor a' főpolgármester nem elnökösödhetik. Bónis. Heterogen elem a' táblához behozni nem akarván, míg a' megyék utasítást adnak, ez alól a' várost sem oldja föl. (Szavazunk!) Joannovics (Temesvár) Nem aggodnánk, ha tökéletesen eltöröltetnék az utasítás. Legyen e' ez volna legelőször eldöntendő: aztán ha megemlíttetni kívánják — azt véli kikötendőnek, hogy csak a' választók utasítsanak. Babaroczy elnök: kérdés tehát, kell e' az utasításról tenni említést? Nemre csak Pozsony, Nyitra, Vas, Liptó, Komárom, Hont, Zólyom, Esztergom, Pest, Turóc, Verőce, Szerém, Zemplén, Csongrád és Horvátország szavaztak, Bars és Szatmár nem volt jelen, Csanád pedig nem szavazott. A' többség tehát megemlíttetni akarta az utasítást. — Sokan második kérdésül kitűzendőnek azt kívánták: legyen e' utasítás? Bónis. A' most igenre szavazók nem akarhatták eldöntetni azt, hogy ne legyen utasítás. Kérdés tehát kiadja az utasítást? Justh. Szabolcs az idegen elemet behozni nem akarja: pedig practice azt teszszük, mert csak nem hiszi maga Szabolcs sem, hogy a' városok aristocraták legyenek. Szóló szerint most első kérdés: lesz e' utasítás vagy sem? Madarász. Szabolcs követe csupan úgy érthette az idegen elemet, hogy más, mint municipium, e' terembe ne jöhessen. Ki a' megemlíttésre szavazott, egyszerűen elismeré, hogy a' választók adjanak utasítást. Előbbi olly labirintba vezetett, hogy ha azon kérdést anticipálják vele, hogy legyen e' utasítás? o' visszavonja szavazatát, mert neki nem kell utasítás, ő csak annyit akart, ha az utasítást megtartják, azt ne más, hanem a' választók adják. Házman. Nem barátja az utasításnak, mert nem foghatja meg, hogy azon választó lömeg, mely soha országos dolgokról nem gondolkozott, utasítást adjon, hogy a' közbizodalom embere elé szabályok tétessenek a' választó által. Ki áll jót arról, hogy az illyen nem védi a' castokat? vagy hogy utasítását meg nem szegi? — Meg kelle vala törni a' pályát. Egyébiránt, ha az utasítási szerencsétlenséget a' városokra tukmálják, legalább annyit tegyenek meg, hogy a' választó 's ne a' tanács adjon utasítást. Paczoly. (Hont) Ő sem kívánta volna megemlíttetni az utasítást, ha nem fél, hogy a' tanács magához vonja: és most is azt mondja, csak azért kelle megemlíteni, hogy ne legyen, mert őnem fél Szabolcs heterogen elemeitől. A' megye ad ugyan, de nem kötelességből: többnyire az egyediségekhez szabja, s az általános oda cízelo, hogy tökéletesen eltöröltessék az utasítás. — Kérdésül tűzessék ki: legyen e' utasítás?

Lónyay (Zempl.) Európában mindemütt világosan tiltja a' törvény az utasítást. Ezt szóló most nem akarhatja, mert az előbbi többség szavazata nem erre cízelt. Ő most csak annyit akar, hogy az utasítás permissive illesse a' választókat. Szentkirályi: Ha legyen, vagy nem-ról van kérdés, ő is nemre szavazott volna. De a' megemlíttésnek céljánem ez volt, most tehát ő is csak Zemplénértelmében kívánja megemlíttetni az utasítást. — Somsics: Ő a' képviselőkre, nem a' választókra ruházná át az utasítási jogot. Utasítást adni fölkiáltással nem lehet, hanem tanácskozni kell föltéte, 3—4 ezer emberből álló tömeg pedig csak nemtanácskozhatik. Szerinte tehát az volna szavazati kérdésül kitűzendő: vajjon a' választók vagy képviselők adják e' utasítást? E' szerint ki is tüzetett a' kérdés. A' többség a' választók által adatja az utasítást, a' képviselők által adatni csak Csongrád, Békes, Temes, Torontál, Krassó, Győr, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Tolna, Bács, Pozsega, Szerém — kívánták, Bars, Szatmár nem volt je-

len, Csanád és Horvátország nem szavaztak. E' szerint a' 41. §hoz jó, hogy a' választók jogai közé tartozandik, „az országgyűlési követeknek utasíthatása. Némelyek még a' követ viszahívhatóságát is kitétetni kívánták, de a' többség magában érthetőnek mondván ezt, tovább haladott. — A' 230 §ig megint semmi észrevétel nem tétetett. A' 229ikben a' fölügyelés, a' helyt. tanácsot illeti, mivégett a' kir. tanácsosok száma ő fels. által szaporítandó. Ez idézett elő vitát. Temesváry (Csongrád): E' tagok a' városiakból választassanak. Asztalos: Miután törvény szerint tagja mindenki lehet, az ajánlott módosítás fölösleges. Bónis: Szaporodván a' helytartó tanács dolga, jó lesz, ha négy taggal szaporodik, mert láma' mostaniak úgy sem érnek reá. Aztsem bánja, ha nem szaporítják is a' számot. Szentkirályi: Jó lesz a' szerkezetet meghagyni, legalább a' helytartó tanács tagjai száma nem törvénytelenül szaporíttatik. Madarász (Somogy): A' helytartó tanácsosok ne szaporíttassanak, mert most is annyian vannak, hogy még e' teremben is működnek néhányan közülök. Ha szükség van rájuk, híjják vissza az itt ülőket, mert a' nemzet még nem olly szegény, hogy képviseltetése végett rájuk szoruljon. Küldöji szerint azon rendtelenséget, hogy a' helytartó tanács nem hogy visszavonná a' nélküle kibocsátott törvénytelen parancsokat, sőt még maga is, mint a' népnevelés ügyében — illyeket böcsát ki a' megyékhez, abból vélik eredni, hogy rendes tagjai nincsenek jelen. És mindezekért küldöji a' consiliumot számadásra kívánják vonni. Somsics: Ha Somogy köv. jelen előadása hírlapok útján közzé nem tétetnék, felelni sem fogna, mert arra, hogy igy mellesleg elvkérdés döntessék el, — miután nem e' műkörébe vág, felelni sem kellene. Somogy azon elvet pendíti meg, miért már a' francia kamarákban is sokat küzdöttek, t. i. vajjon királyi hivatalnok lehet e' követ? Ezt a' törvény nem tiltja, sőt a' gyakorlat mellette szól: ezért tehát a' helytartó tanács feleletre sem vonható. Második az, hogy ki hivataláért fizetetik, hivatala helyén lenni tartozik. Erre az válasza, hogy valamint az alispán követté választva huzza fizetését, (nem! nem!) huzza igenis, ha nem? ez csak újabb időben némely megyékben van úgy, de fölszólit az itten ülő alispánok közül, vallják meg, hogy fizetéseiket huzzák, (ugy van!) — olly joggal huzná ő is: különben pedig itt léte alatt helye pótoltatik, mint megyékben a' követté választott tisztviselő. Ennélfogva szóló e' helyen épen olly joggal ül, mint Somogy követe. — A' tárgyra nézve: szóló nem látja helyét a' helytartó tanácsosok szaporíttatásának. Hunkár: Az 1723: 90. szerint a' tanácsosi tag semmi okból hivatalától el nem távozhatik, haesaka' praesenes benem jelenti távozását. Tisztelt ezen itt ülő urak intelligentiáját, de bizony, ha kérdenék: legyenek e' itten? csak azt felelné, hogy ne legyenek. Serio szóló. Illy nagy intelligentiájú urak szükségesek a' consiliumnál is. Aztán ezen dilemmából ki nem bontakoznak: vagy szükségesek ott, vagy nem: ha igen? nem szabad elveszteni őket: ha nem? miért vették be oda? Ruttkay: Végzésül kimondja, hogy ezen szavak: „és e' tekintetből gondoskodni fog ő fels., hogy a' helytartó tanácsosok száma városi egyedekekből nevezendők által négy tanácsossal szaporíttassék“ — kihagyatnak, a' §akép módosítandó: „közigazgatási tekintetben, ő fels. a' felügyelést a' magyar kir. helytartó tanács által gyakorolja.“ Ezzel az ülés eloszlott.

38ik országos ülés. mart. 4én r. 9 ór. a' kk. és rrrnél. tárgy: felírási javaslat az országgyűlési teendők iránt. — Babaroczy. Mint kerületi elnök bemutatja a' felírási javaslatot. Ghiczy nádori ítélőmester fölolvassa ugyanazt. Személynők. Vannak bizonyos dolgok és körülmények, melyek fölött jobb keveset vitázni, 's a' határozatot egyértelműleg megállapítani. Ugy látszik, jelenben a' rendek is ezt követték e' felírási javaslat készítésekor. E' nézetnek hódolva szóló is, csak általános észrevételekre szorítkozik. A' külföldről fenyegető veszély elhárítását megkülönbözteti azon közjogi institutióktól, melyek az alkotványos belélet szilárdítására számíttatják. Egy értelemben van a' rendekkel, midőn a' veszély elhárítására eszközökrül gondoskodnak, mert a' forradalom nem csupan a' trónnak, de a' nemzetnek is veszedelmére van, kivált pedig nekünk nemzetiségi tekintetből. Részéről tehát midőn e' veszély elhárítására ő felsége előtt készséget tanusítunk, nem említette volna meg azon föl-

iratban elősorolt közigazgatási intézményeket, nehogy ezek az iratokban kicsikartaknak látszassanak. Egyébiránt ha ez intézmények, minő: honvéd-rendszer, felelős miniszterium külföldi alakban alkalmaztatnak, — alkotmányunkban lényeges változást idéznek elő, mit szóló tanácsosnak nem tart. Vagy ha ezen fölliratbeli intézmények közül némelyek csakugyan szükségesek, szerette volna azon módokat is előszámlálva látni, melyek létesítésüket lehetővé teszik, mert in abstracto épen oly bajos azokat elfogadni, mint elvetni. Nem említette volna meg különösen az örökös tartományok számára szükségelt közigazgatási concessiókat: mert ha ily intézmények megnyerésére a nemzetben akarat mutatkozik, a kormány egy sem tagadja meg; ha pedig akaratuk hiányzik, a mi felszólalásunknak sem leendő ereje. Szerette volna figyelemben tartani a nemzetek autonómiáját is, mely idegen beavatkozást nem tűrhet, s amiből a rendek kívánata igen igazságos, melyet rosz néven nem vesznek, a beavatkozást még is elmellőzendőnek vélte volna: mert reánk nézve is kellemetlen volna, ha valamely örökös tartomány belügyeinkbe avatkozni szabadságot venne magának. E befolyás egészen új lépés, azért jól megfontolandó: annyi bizonyos, hogy a mennyit mi követelünk, annyit másoknak is meg kell engednünk. Ezek általános észrevételei. — Különböztetve a többséget, mely a föllirat megfogalmazását kívánja, csak annyit jegyez meg szóló, hogy a rendek abeli kívánataiban, miszerint az országgyűlési tárgyalások siettessenek, egészen osztozik, de erre nézve legelőszóval azt hiszi az 1805. évi javaslatot, mely szerint a rendek megegyezvén a tárgysorozatban, nádor ő fenségét megkérjék — a közbejárásra, mely a hosszas alkudozást fölsőlegessé tenné. — (Maradjon, maradjon!)

Ghi c z y. Olvassa pontonként a föllírási javaslatot. — Mely után személynök ő méltósága jelenti, hogy a főrendek ennek fölvétele végett déli 12 órakor ülést tartandának.

Bónis. Ha valaha szükség volt arra, hogy e táblán minden megye képviseltesse, s ha valaha ennek elmulasztása iránt intézkedni kellett: úgy bizonyosan most van erre leginkább szükség. Bars hetek óta nem képviseltetik, mire nézve, mint Szabolcs követe felszólalnia kötelesség, hogy tudja, miért van ez így, és hogy arra, ki ennek oka, a törvény szigorja haladéktalanul alkalmaztassék. Személynök. Bars követei előtte bejelenték lemondásukat, egyszersmind megbízóleveleiket meggyőzőknek viszszaküldötték: a többitől tudomással ő sem bír. Bónis. Ámbár lemondának Bars követei, de addig nem lett volna szabad helyeiket elhagyni, míg küldöjök őket követségtől föl nem oldozzák. E nyilatkozatát jegyzőkönyvbe vezetetni kéri. Lónyay (Zemplén) Szerinte is a követ még meggyőződése ellen is köteles itt ülni, szavazni, míg küldöj által nem dispensáltatik. Kossuth. Véleménye szerint a magyarországi képviselet iránt követei intézkedés divatozik. Ha a megye megbízólevelét senki sem mutatja elő: a megye közkereset alá vétetik, ha pedig a megye megbízólevele benyújtott, a követ székét oda nem hagyhatja, lemondás esetében is azon időig, míg helyébe másik nem küldetett. Minden esetben ki oka az ürességnek, az ellen rendelő az actió, jelenben tehát, mert Bars követei küldöjökakarata ellen hagyákelszéküket, ellenük kell megindítani a közkeresetet. Bernát h: Pozsony város nem képviseltetvén ellene szinte actio rendeltetett. A helybeliség miatt hinnie kellett, hogy az eljárás eléggé gyorsan véghez mehett: azonban tapasztalván, hogy még tegnap is üres volt Pozsony város széke, tudni kívánja, mi eredménnyel járt el a bíróság? Személynök. Felvilágosításul annyit mondhat, hogy a megidézés már megtörtént, s reméli, hogy az eredményről is nem sokára tudósíthatja a táblát. Egyébiránt az eddigi késedelem oka az volt, mert a rendi ez ügybeli üzenet, a főrendektől vissza még nem került. Olgyay. Ugy hiszi, be kell várni az időt, míg a bíróság eljárandó. Pest előadását pártolva, csak azt kívánja, hogy az kerületi tárgyalás alá vétesse. (Jól van!) — Ghi c z y K. Következő förendi válaszüzeneteket olvas föl: 1) a magyar nyelv iránt, 2) a mutatkozó inség tárgyában, 3) a honosítás és külföldiekiről szóló, 4) a közös teherviselés iránt; egyszersmind ez ügyben működendő választványhoz kiküldött förendi tagok névsorát; 5) az adminisztratorok iránti leiratra kelt föllírási javaslat elfogadásáról szóló. — Hubay. Olvassa a vágujhegyi prépost és Pozsony város ellen megrendelő actióhoz járulásuk iránti förendi válaszüzenetet. Ezzel az országos ülés bevégeztetett.

Ezután a rendek néhány szót váltottak arról: vajjon tartassék-e kerületi ülés? Vido s mivel, e két napi fontos események a küldöket érdekelvén, mielőbb tudósítani őket kötelesség: a rendek a kerületi ülést ma vagy csak 12 óráig folytassák, — vagy tüstint oszoljanak el? Kossuth. Ugymond csak azon egynek érzi szükségét, hogy minden perczet használjanak. Am Vas követe indokaiból oszoljanak el most a rendek, de a bacchanaliák miatt színetet ne tartsanak. Tarnóczy. E nézeteket pártolva kívánja, hogy most se oszoljon a tábla el. Ő is tartozik a mai eseményekről tudósítással küldőnek, mit meg is irand, de előtte most sokkal

halaszthatlanabb a tanácskozás folytatása, mert ki tudja, mily hamar eloszlatják az országgyűlést, s nem szeretné a felelősséget magára vállalni az iránt, hogy a nép ez országgyűlésen sem nyert legyen. Szentkirályi. Fölszólítja a jászkunkerület rendezésében működő választvány tagjait, hogy ma 5 órakor jöjjenek össze az elnökkel. Bónis. Hogy ma oszoljunk el, ez indítványt oly követ tevő, ki hanyagságról nem vádolható, ki még akkor is megüli helyét, midőn mások távol lenni jónak látják. Pártolja tehát őt küldöj iránti kötelessége szempontjából is. Bernát h (Ung). Használjuk a perczeket. E mondat érdeklő is. Azért mint egyik választvány tagja kéri az illetőket, hogy szokott helyen 5 órakor d. u. jelenjenek meg. Tarnóczy. Mennyiben Szabolcs követe reá czélzott, kijelenti, hogy amiből ő néha nem jelent is meg a kerületi üléseken, de Nyitra megye képviselve volt társa által: arra pedig senkinek sincs joga szorítani, hogy a két követ közül melyik üljön itt. Most is csak azt mondja, használjuk a perczeket, de ha jelenben a többség szétoszlani kíván, ő sem ellenkezik. Babaróczy elnök. Tehát az örökös választvány iránti tanácskozás hétfőn kezdetik meg. — Ezzel a rendek szétoszlának.

Mart. 6án 69. kerületi ülés; elnökök: Cserna Károly és Tomcsányi J. Fejér és Békesm. követei; jegyző: Szentkirályi M. tárgy: Örökös választvány. Cserna: A napi rend előtt felolvasandónak véli gr. Széchenyi István véleménye jelentését a tiszaszabályzási munka tárgyában. Jegyző olvassa az ismert munkához írott előszót, mely a közlekedési ügyben működő választványhoz utasított. Ezután olvassa a barsi követe által személynök ő mltgához nyújtott lemondási bejelentést, mely folyamodványi természetű miatt a verificationalis választványt átadatni határozatott. Kossuth: Mielőtt a rendek napi rendre térnének át, ő is egy folyamodványt nyújt be Abaujól, mely szerint az adminisztrator a közigazgatás végrehajtásába olyannyira beavatkozott, hogy a gyűlés napját tudató meghívóleveleket alispán mellőztével maga körözözteté, azontul a gyűlésen a határozatot kimondani vonakodék, sőt hogy egy kanonokra, ennek a rendek ellen szórt sértő kifejezéseiről, rovándó actiót a gyűlés meg ne rendelhesse, elnöki székét odahagyva, a gyűlést eloszlatottak nyilvánítá. Távoztával azonban a rendek felszólíták alispánjokat, hogy foglalja el az elnöki székét, mit az nem teljesítvén a legöregebb szolgabíró elnöklete alatt tartott gyűlésben, a rendek az elnökség jogai meghatározása iránt alkotandó törvény utasítás adására a megyéket körlevéllel fölszólíttatni határozta: él: ánde a jegyzőtől az alispán e körlevélre nézve megtagadta a megye pecsétét, és így némelyek a rendek közül magánuton kénytelenítették e sérelmek miatt az országgyűléshez folyamodni: s hozzá épen azért küldötték, mert Abauj követeihez csak a törvényháóság nevében tehették volna azt. Szóló csudálja, hogy e törvénytelenségért az alispánt hivatalától meg nem fosztották, mert az hatalmokban állott, s erre nézve nem kelle a törvényhozásnál orvoslást keresniök, mennyiben azonban e folyamodvány mástis tartalmaz, mi tanácskozási tárgygyá válhatik. — azt a petitionalis választványhoz utasított kéri. — Elfogadtatott.

Szentkirályi: Olvassa az örökös választvány tárgyában kelt förendi válaszüzenetet melyet már közöltünk.

Kossuth: Ugy látszik a főrendek üzenetei olyanok, mint midőn az irás szerint az ő és új ember küzdenek, egyik sem tudván miért. E förendi üzenetben annyira elburkoltatik a szándék, hogy csak a legkínosabb hermeneutika után tudhatni meg, mit akarnak, mit nem akarnak. Szóló nem azért van itt, hogy Botondapánkként bárdal döngesse a nagy kaput, hanem a kérdések békes megoldása végett. E megoldást két módon lehet semmivé tenni. Egyik mód az egyszerű megengedés, másik, hogy a kivétel elé anyi akadály ne gördíttessék, mennyi a kérdés megbuktatására untig elég. Nem akarja feltenni a főrendekről, hogy czéljuk illyesmi volt: de ha e válaszüzenetre tekint, látnia kell, miszerint a főrendek a választvány kiküldéséhez járulva, oly nagy feneket kerítettek, anyi systematicus munka megoldására bizták meg e választványt, hogy e mellett az örökös választvány lehetlenné tételessék, miből következtetnie kell, hogy a választást csakugyan nem akarják. Előtte is tisztán áll, hogy az urberiség alóli kibontakoztatásra mind az szükséges, mit a főrendek akarnak, de az is bizonyos, hogy azt most egyszerre akarni magára az aristocratiára káros. És itt csudálkozik szóló, hogy oly helyzetbe jutott, minél fogva a főrendek érdekeit védje. Pedig csakugyan igaz, hogy az örökös választvány sokszere kérdés megoldásával késleltetvén magára az aristocratiára legkárosabb. Nem szándoka szólnak taglalni, miszerint a förendi válaszüzenet a permissiv törvényt akadálytalanul lenni tagadja, nem azon következtetlenségüket, minél fogva üzenetük elején azt mondják, hogy a kényszerítés elvét kimondani nem tanácsos, a végén pedig még sem ellenzik a választvány kiküldetését: csak arra figyelmezteti a rendeket, mily lényeges különbség van az általok és főrendek által kiküldetett szándékolt választvány teendői között. A főrendek szerint a választvány első teendője volna egy hitelbank föllállítása, ezután gondoskodás

egy részrehajlatlan bíróságról, végre pedig ha ezen is átesett, ha minden akadályt utjából elmozdított, csak ha minden jobbágy megegyezett az örökös választványban, oly törvény alkotása, mellyel fogva már a földesur ne akadályozhassa, és a jobbágy is kényszerítessék a választást véghezvitelére, Szóló is megismeri, hogy a jelen urbéri eljárásnál rövidebb szabályozás ohajlandó, mely logikailag kapcsolatban van az örökös választványal, deminens annyira, hogy az nélküle megne oldatnék: hogy például míg Gömör vagy Szepesben akadály létezik, addig a szerencsésebb vidékű sopronyi vagy veszprémi jobbágy se válthassa meg magát. Am intézkedjék a törvény minden akadály elhárításáról, de senki ne kívánja, hogy egyik akadály elhárításától tétellezzessék föl a másik megoldása is. — Szóló szerint most nem annyira arról kell tanácskoznok, mit üzenjenek a főrendeknek, mint tekintetbe véve a körülményeket, miszerint az országgyűlésről ne csupán terheket — mikaligha elmaradhatnak, — vigyenek biza a nép számára, de gondoskodni arról, hogy igazságos kívánatai is teljesítesse. Azért mennyiben a főrendek megegyeznek, azt alapul véve, oly törvényt kell alkotni, hogy hol akadályok oly sokra van nincsenek, midőn a jobbágyok akarja az örökös választást — annak foganatosítását a földesur se akadályozhassa. Erre nézve kell törv. czikk legelőbb, majd aztán a többi akadály elhárítása felől is alkothatnak törvényeket: most csak azon tért kell használni, mellyen a főrendekkel is találkozhatunk. Legtanácsosabb tehát az alapelvek iránt még ma tisztába jöni, hogy egyesülés esetében kerületi jegyző ur csak a testet öntse reá. Ez lesz azon minimum, mellyet szóló a nép számára haza vinni akar: reméli, sőt hiszi, senki e tábla tagjai közül nem leendő oly provincialis szellemű, hogy mivel náluk sok bonyodalom megoldandó még, addig másutt se lehessen valami az örökös választványból. — A főrendek az egyezkedést még az expropriationát nem zárják ki: e tért szóló sem veti el, sőt lehetséggé tágítani igyekszik. — Ennek nyomán első elv az, hogy oly községben, hol a közlegelő segregatiója még véghez nem ment, vagy ha ment is, de mindegyiknek külön illetősége ki nem hasított, földben is lehessen eszközölni a megváltást; de csak közös földből és nem urbéri állományból egyszersmind. Ez csak szabad egyezkedés útján történhessék az 1840: 7. eljárása mellett, azon különbséggel, hogy nem az egész helytartó tanács, hanem annak független urbéri osztálya fölügyelése alatt. Mihelyt tehát az egész község, értvén a többséget, mellyhez a minoritás magát alkalmazni tartozzék, egyes vetője pedig nyomatéktalan legyen, — akarja e megváltási módot, a földesurnak egyezkedésre kell lépnie. Második elv a pénzbeli megváltás, mellyel hármat kíván biztosítani: a) hogy a jobbágy ha 9 délt szemben akarná megváltani, robotját pedig pénzül — azt neki szabadjon; b) ha összes tartozásait évenként fizetendő pénzbeli praestatióra kívánja átfordíttatni, — abban őt senki ne gátohassa; c) ha pedig a tartozások mennyiségét tökélsítve egyszerre letenni szándékoznék, — azt a földesur fölvenni köteles legyen. Kiben kedv és tehetség van az első módon megváltásra, attól őt a földesur ne riaszthassa vissza: ha pedig csak évenkénti pénzpraestatiót kíván, capitalista nem lévén, legalább a nyomasztó urbéri viszony adósságivá alakul át. Harmadik elv, hogy a jobbágyi tartozványok értéke evaluáltassék. — Ez státusjogi szempontból is hasznos, hogy az ország erejét megismerhessék, melly a jövőre nagy befolyással lehet, egyszersmind az aristocratiát tájékozhatja magát a megváltásokból bejövendő pénz iránt. És hogy a megváltás miatt a jobbágyok ne legyen folyton törvénykezésre szorítva, szükséges, hogy országos választvány tegye meg az evaluatiót, melly szerint a község tüstint letehesse a megváltási tőkét. Ha pedig erre elég tehetsége nem volna, ez evaluationalis jegyzék a levéltárban szigoron őriztessék, hogy azonnal használni lehessen, mihelyt az illy község is megváltásra kedvet és tehetséget érez magában, de őt — mint a förendi üzenet akarná — kényszeríteni ne lehessen, hanem csupán a földesurat. E végett tehát állitassék fel mindkét fél bizodalmat bíró országos evaluationalis választvány, melly 2 év alatt az egész országban evaluálhatja a jobbágyi tartozványok értékét. E választvány helységként kimegy és a tőkét kiszámíthatja eképen: a földes urakésjobbágy is nevez ki egyenlő számú tanukat, például tizet tizet, aztán mindenik fél a másikból kiválaszt ötöt ötöt, kik a robotot és 9edet megböcsülük 10 — 12 évi termést egybe véve, hogy mikor minő ára volt a terméknek. Ezen évekből mindenik fél egyet egyet kilök, a földesur mindenestire a legolcsóbbat, a jobbágy pedig a legdrágábbat veti ki: ezekből aztán a választvány diametralis calculus után a tőkét is kiszámíttandja, melly aztán a választási összeget képezendi, mellyel többet a földesur nem követelhet, a jobbágytól pedig a pénzt fölvenni tartozik. E kedvezést világosan kiterjesztetni kívánja a szerződvényesközségek is. Ennek azon eredménye lehet, hogy rövid időn néhány millió szabad földművest nyerünk, például maga a tizai koronai kerület egy év alatt 100,000 szabad embert ad a hazának. — A házatlan szellérnek nincs mit

megváltania, mert ő ma itt, holnap amott lakik. — És ezek volnának törvény cikkebe foglalandók, mi 48 óra alatt megtörténhetik. —

T o r m á s y (Békés) Az örökvaltság bonyolultsága tagadhatlan. A' nehézségek iránt csak ugyan tisztába kell jönnünk. A' baj eddig nem csupán a' privát alkuban fektett, hanem fektett abban hogy az egyik fél pénzt kívánt a' másik pedig nem adhatott. Ezekről sokat lehetne szólni: de meglegszik szóló, hogy Pestmegye szerint hol tisztába van hozzá a' kérdés, ott egy kulcs állapítsák meg a' váltás létesítésére — s csupán ezekre szorítkozik beszédében. — A' főrendek is tovább akarnak menni. Az 1840: 7nél érzik, hogy radicalis módon lehet csak az urbériségből kibontakozni. Szóló szerint a' főrk is megismerik, hogy a' tisztába hozottakra kulcs szükséges; és szóló a' főrendek által felmutatott nehézségekben elvileg osztozik arra nézve, ha országosan intézkedni akarunk, annyit azonban elismer, hogy némely vidéken csak az érték legyen meghatározva — minden egyéb nehézség nélkül a' megváltás megtörténhetik, és e' miatt egyik a' kadályról föl nem függeszti a' másik kérdés megoldását. A' főrendek azon észrevételére, hogy pénz nincsen, mennyi a' tőkés kármentésére szükséges, Pest követte azzal felelt meg, hogy legalább az urbéri viszony adósságivá legyen. — A' hajlam hiányt — pedig éppen a' választvány helységkinti kijárása osztja el, ha t. i. a' jobbágyok a' gyakori kulcskidolgozásokból látandja, mit kell fizetnie a' földszabadulásért, igen könnyen támadand benne hajlam a' fogana-tosításiránt. — Ez intézkedések igen észszerűek, de azért a' bajgyökeres orvoslása végett az országos választványt is meg kell hagyni: csak a' jobb vidékek számára szólván a' most alkotandó törvény. Egyébiránt a' birtokviszonyok tisztába hozatalára egy praeculus terminus volna kitűzendő, mely alatt szabályozás utján az enyém és tiéd mielőbb mindenik fél által tisztán kimutatható legyen. —

R a d i c s (Heves) Utasítása értelmében a' taksát, kötés-beli helyek is tartozásaitok kikétsitve válthassák meg. S o m s i c s. A' kérdés fontosabb, a' körülmények sokkal komolyabbak, sem hogy az örökvaltság megoldását már tovább is késleltetni lehetne. Pest előadására annyit jegyez meg, hogy a' főrendek ha valaha megfeleltek hivatusuknak, úgy ép most feleltek meg leginkább választványukban, mert mint törvényhozók a' képnél ellenkező oldalát is felmutaták, mely a' kivételi nehézségekre figyelmet fordítva, a' kérdés megoldását annál biztosabbá teszi. És e' választványt megteremtette gyümölcsöt, mert Pestm. érdem. követte már más basira fektető indítványát, mint midőn első tárgyaláskor a' kk. és rr. általános megváltás szempontjából indultak ki. Az általános örökvaltságnak kényszerítőleg leendő megoldására kiküldendő választvány igen sok eszközzel tartozandó gondoskodni, melyekre leginkább a' főrendek tőnek figyelmessé bennünket: most azonban, midőn a' megváltás szűkebb alpra fektetettik, — azon helyekre, hol már minden tisztába hozott, elég az egyszerű, tiszta törvény, melynek tervezése végett választvány nem szükséges: de azért a' nagy kérdéssel sem szabad megelégednünk, mely a' választványunk további kiküldését igényli. — Most a' Pest által ajánlott részletes intézkedésekre térve át, — a' két első állításba teljes örömmel beleegyezik, mert a' javaslatot helyesnek és alkalmazhatónak találja. De a' harmadik, miszerint evaluáltassék helységként a' jobbágytelki érték, szükségtelen és igazságtalan. Szükségtelen, mert a' magát megváltani képtelenben vágyakat támasztana, melynek kioldására a' statushalmommal nem bír, hozzá a' törvényhozás nem nyújtván eszközöket. De más részről igazságtalan is az evaluatio, arra nézve, hogy a' jövőd megváltás alapjaul vétecsék, a' föld értékének változandósága miatt. Példaul a' most emporialis hely egy másfelé vezetett vasut által a' kereskedési vonalból kiesvén, a' föld értéke esökkenni fog ott, míg másikkál ép ellenkező okokból emelkedik, hol tehát a' már korábbi evaluatio mellett a' váltás egyik félnek rövidségével történnek meg. Szóló tehát az evaluatiót egyedül ott tartja szükséges és igazságosnak, hol a' megváltás utána rögtön életbe lép. Egyébiránt az evaluatiót sem országos választványra, hanem megyei bíróságra véli bizandónak. Pest azon föltételt is kihagyá indítványából, hogy a' jelen törvény csak azokra szóljon, kiknél már az urbéri regulatio véghezment. Sok helyen ugyanis vagy többet bír a' jobbágyok a' beirt telkeknél, midőn a' földesur, vagy pedig kevesebbet, midőn megint a' jobbágyok vesztené a' megváltással. Mindenesetben tehát regulatióknak kell megelőzni a' megváltást! Még egyet! Ne menjenek a' rendek túl az urbéri telkek megváltásán. A' szerződéses helységeknél többnyire a' kötés-i állapot pótléka az urbérnek, mi onnan is kitűnik, hogy a' törvény rendeleténél fogvast, ily helyekre, ha a' kötés-i állapot kedvezőbb volt a' lakosságra az urbéri viszonyból, — oda ez be nem vitethetett. Ezek ugyan még megválthatók volnának kényszerítő módon is, de nem azok, melyek curialis természetűek, hol t. i. a' földesur majorságföldjét népesíté meg kötésbeliekkel. Ide ne keveredjünk, mert a' magánybirtok sértetnék meg. — És ezen föltételek mellett szóló is belé egyez a' Pestm. követ által indítványozott partialis törvény alkotásába, de egyszersmind kéri a' rendeket, az általános örökvaltságról se feledkezzenek meg. —

P á z m á n d y (Komárom.) Jelen országgyűlésre azon szándokkal jöttünk, hogy a' nép terhein könnyítsunk, s az alkotvány sánczaik kibébb terjeszszük. E' tekintetből az örökvaltság kérdése legfontosabb, melyet meg kell oldanunk, hogy azon fonák állásnak, melyben az aristocratia a' nép ellenében 300 éven át jelentkezett, valahára véget vessünk. Szóló szerint az örökvaltság életbeléptetését a' monarchiának, aristocratának és népek érdeke egyiránt kívánja. — Szükséges ez a' monarchia érdekében, mert

erős statust vagyonos nép nélkül képzelnem nem is lehet, a' monarchia erőt csak az által fejthet ki, ha a' föld bilincseiből kiszabadítván szabad és szorgalmas emberek által műveltetik, kik véssz idején birtokaik és vagyonuk bizossága végett a' monarchia védelmére fölkelni sietni fognak. A' monarchia nem is a' vagyonos osztálytól félheti jogait, mert éredekronkság köti őket egybe, miután egyiknek vesztlére a' másik vagyonának bizossága is véget ér. A' monarchiára legveszedelmesek a' semmivel bírók, — kik mint a' tapasztalás mutatja, trónokat is döntenek. — De az aristocratia é r d e k e is megkívánja: hogy az örökvaltság kérdése mielőbb megoldassék. Nálunk 2féle aristocratia van, a' kisebb, melyet mi képviselünk; hogy ez kívánja az örökvaltságot, a' dolog természetéből következik; de a' magasabb aristocratia érdeke még inkább igényli a' kérdés mielőbbi megoldását. Ezek huzzák többnyire az urbéri haszonvételeket és a' kérdés halasztásával csak ők veszthetnek legtöbbet, mert mindig kevesebb kárpótlást nyernek. Hogy pedig e' kérdés halasztást nem tűr, hogy a' váltásnak ideje most van: erre Gallicia legközelebbi története elég bizosságot. A' nép é r d e k e szinté kívánja a' kérdés haladéktalan megoldását. Ezt mutogatni sem kell, mert míg szabad nem lesz a' föld, míg a' ráfordított munka szerint aránylagos jutalmát nem veszi földének a' nép: — addig szorgalmat kifejtetni nem törekvendik, mert nincs reá ingere. — A' földművelés fölvirágzása s így az erre szolgáló eszköznek, t. i. az örökvaltságnak megoldása pedig nemcsak alkotványos, de abszolút kormányának is érdekében áll. Poroszország maga már 30 év előtt megkezdé s fardhatatlanul végre is hajtá azalatt az örökvaltságot, hogy népe iránt bizossággal érezze a' kormány és dynastia magát. Ha Magyarország még továbbra halasztja e' kérdést, szárad kell, hogy csak oda jusson a' nép, hol a' poroszországi áll, mely a' váltás megkezdésekor is érettebb volt a' miénknél. — Mi a' főrendi választványt illeti, szóló is megjegyzi, hogy azt megértetni bajos, hacsak a' sorok között nincs az értelem. Ez azonban olly szokott valami, hogy maguk a' főrendek sem értik sokszor mit akarnak, mint ez az adó tárgyában tett indítványukkal is megesett, melyet a' főrendi majoritás magháromszor értelmezett meg. Az sem szükséges, hogy a' főrendi inconsequentiákat mutogassuk! sokkal inkább szívünkön fekszik a' nép javára tenni valamit. — Pest indítványában szóló megnyugszik, — mellette még országos választványt jelenben kiküldeni szükségtelen, mert a' főrendek azt mondhatnák a' fölterjesztendő partialis törvényre, hogy az is a' választványi munkát körébe vág, — s vele együtt tárgyalható csak. — Baranya ellenében szóló ellenkezőt mutat meg, miszerint a' pénzbeli váltás fölött a' földesurra, népre nézve is a' földbelinek van előnye. Szükséges e' pedig a' földbeli váltás azért is, hogy az evaluatiókor fölkelte vágyak minél könnyebben kioldgithessenek. Így történt ez Poroszországban, és az ügy siettetése végett ez legézelserűbb Magyarországnak is, mert hogy olly bankot állítsunk föl, mely papírosmilliókat hozzon forgásba az örökvaltság eszközzésére, ábrándnál egyebnek tartani ma már a' lig lehet, pénzbeli váltás mellett Magyarország 1900-ban sem bontakoznék ki urbéri viszonyaiból. A' pénzbeli váltás a' földesurra szinte rosz hatású, mert részlegenként kapván az meg a' váltásigért, azt használnia nem igen lehet: de a' jobbágyra is hasznos, eredménydusabb a' földdeli váltás, mivel bizonyosabb: a' pénzbelinél megtörténhetik az, hogy napszámaért nem kaphat annyit, mennyi a' váltás- földözésre szükséges. Innen van az is, hogy a' saxoniai nép sokkal nyomortalabb a' poroszországinál, mert míg inep földben váltván meg magát egyszerre minden erejét saját vagyona szaporítására fordíthatá, addig amaz a' kamat folyvásti fizetésre kellen keresnie, elszegényült. Honunkban legalább földváltás csak földben történhetik meg. — Egyébiránt ne féljünk annyira a' fölkelte vágyaktól, sőt inkább, hogy mielőbb szabad legyen a' föld, a' törvényhozó kötelessége fölgerjeszteni a' vágyakat, melyek amannak elérése végett szükségesek. Igazságtalannak állítá Baranya köve, hogy a' jelen evaluatio szerint később váltassék meg a' jobbágyi telek, mert — ugymond — az időközi változások a' birtok becsét emelhetik, mikor aztán a' földesur vesztesége tetemes leend. Ez igazságtalansági vád áll meg, ha a' II. Ulászló alatiakra emlékeznek. Ne az érték emelkedése idejét lessék, hanem igyekezzenek mielőbb megállapítani a' váltás basisát s ne feledjék el a' hisztóriát. — Az országos evaluatio teszi a' pesti indítvány lényegét, nélküle a' nép javára alig tevének valamit, mert a' szabad egyezkedés eddig is nyitva állván — mire mehetünk? hogy az eladódott aristocratia reá állt a' váltásra, míg a' többiek róla tudni sem akartak. Ha az evaluatio törvénybe nem megy, minden váltásig intézkedés sikertelen, holott e' mellett a' nép maga is megismervén a' váltásig értéket, vágy támad benne, hogy érte szabadá lehessen. E' vágy fölgerjesztése szükséges, mert ha a' nép azt hiszi, hogy előbbutóbb ingyen övé leend a' föld, az evaluatio e' balhiedelméből kiemelendi őt. Ezek birták szólót arra, hogy Pestm. indítványát egész terjedelmében pártolja. (Végeköv.)

BUDAPESTI NAPLÓ.

A' körnek tegnapielőtt m. 14én tartott közgyűlésében országos petíció határozatot a' hongyüléshez, melynek aláírására minden polgára e' hazának Kárpáttól Fiemeig meghívatik.

A' fiatalok által indítványozott reform lakom a' vasárnap állítólag a' városligeti körzetben sátrak alatt fog megtartani, melyre szinte kivétel nélkül mindenki hivatalos. — A' bécsi zavargás híre fővárosunk közönségében is ingerlőn hatott a' mozgalmakra, miket a' párizsi események másutt is támasztának. A' kívánatok 12 pontba szedve a' s' kinyomatva falragaszokon olvashatók.

Petőfy Sándor buzdító versezte a' nemzethez tegnap mintegy ezer ifju közvetlen felügyelése alatt kinyomatott, s ropant éljenések közt az utcán álló tömeg közt szétosztattott. — E' versezet nyilván elővizsgálat nélkül jelent meg. — A' nép mint hullám tolong utcákon és téreken, minden szem az országgyűlés lépésit lesi ez izgalmas helyzetben.

Szimpadunkon múlt hó végén s e' hóban három újdonsággal levetett meg a' közönség: u. m. Renegát eredeti dráma 4 felv. — Párbbaj mint istenítélet, nép színmű 3 szakaszban, mindkettő Széligetytől. Jobbnak híjánában csak megnevezhetők; és Macbet nagy opera; melynek zenéje ugyan szép, de a' nagy költőnek e' darabját árnyéklatban sem adja vissza. Az irodalmi mozgalmak köréből megemlítendő: Nemzeti encyclopaedia Vallas Antaltól szerkesztve VI. füzet, kiadja Hartheben C. Adolf; és Fogaras János legújabb és legteljesebb magyar- és német zsebszótárának II. és III. füze, melyben a' munka bevégeztetett. — Tanulni kívánó közönségünknek e' munkát figyelmébe ajánljuk. ☐

A' budai takarékpénztár részvényesei f. hó 9én Császári Ferenc hétszemélyes táblai ülök és részvényes ur elnökléte alatt tartott közgyűlésében a' betevőkre nézve köv. korszerű és kedvező határozatok hozattak: minden betétel 2000 pft erejéig 5% kamatosítottik, a' betételeknél, melyek a' hónap első felében tételtek, a' kamat azon hónap 16tól — azoktól, melyek a' hónap második felében történtek, a' következő hó 16 napjától fog számíttatni, ezen arány a' visszafizetéseknel is megtartatik. — 2000 pftot haladó betételek, a' betétel napjától a' kivétel napjáig 4 1/2% számíttandók levén. — 5 pftnyi betételig semmi, 5 ftól 20 ftig 2 kr., 50 ftig 4 kr., 100 ftig 6 kr., 200 ftig 10 kr., 500 ftig 20 kr. ezenfölül minden 1000 pft után tíz tíz krnyi könyvecske díjzettel határozott. — A' kamatok rendszeren fél évenként január és július hó második felében fizetnek, ha azonban a' betevő a' betétel napjától kívánná a' félétet számíttatni és kamaját fölvenni, ez a' betételkor bejelenteni tartozik. — Az intézet mint eddig, úgy jövőre is pengő ezüst pénzben, három ezüst huszast egy ezüst forintravéve számít; — e' határozatok f. e. apríl hó 16 napjától lépnek életbe, mely naptól minden eddig 2000 pftig tett betételek 5% kamattal fognak számíttatni. — Továbbá határozott, hogy arany és ezüst ékszerre 10 pfton — igazgyöngyökre és drágakövekre pedig 10 pfton alul előlegezések nem fognak adatni. — Az egyleti részvények átírása jövődében az igazg. választvány beleegyezésével történhetik. — A' pénztárnok esztbeli fizetése 700 pfta, a' segédé 500 pfta, a' szolgáé 250 pfta emeltetvén, — a' jegyzőnek 200 pftnyi tiszteletdíj utalványoztatott. — Végre az első évi 6358 ft. 54 krnyi tiszta nyerményből részvényenkint 4 ftnyi osztalék kiadatni, a' még hátralévő 2358 ft. 54 kr. pedig tartalékalapul vétetni rendeltetett; imént érintett osztalék f. e. april hó 16tól a' szelvények átadása mellett, az egyleti pénztárnál fölvehető levén. —

Nyilatkozat. A' „Nemzeti újság“ lapja valamelyik számában elakarná hitetni olvasóival, hogy a' Jelenkor országgyűlési tudósítót Pozsonyban nem tart. Mennyiben e' vád a' jelenre vonatkozik, alaptalannak nyilvánítjuk, mert febr. 5dike óta érintett lap részére aluljegyzett írja az alsó táblai tudósításokat, a' felső tábláról pedig Funták Sándor ügyvéd ur tudósít; és ha ezidő óta csak egy után nyomott beszédet fődözend lapunkban föl a' „Nemzeti újság“, — őt a' világ legügyesebb embermenterének ismerendjük el. A' korábbi idők illetőleg pedig, hiszem, a' szerkesztőség igen könnyen megfelelhet, — minthogy tudomásunkra is országgyűlés kezdete óta rendes levelezőket birt Pozsonyban. *) Mi azon Nemzeti újságban említett ismert tekintély itéletét illeti, mennyiben az alulirt tudósításaira is alkalmaztatnék, — reá választolunk egyebet nem lehet, mint hogy a' fölhitott tekintélyt nagyon is ismerjük, és ép azért minden feleselést mellőzve szárazon ki kell jelentenünk, hogy illetékes bíránkúl őt nem ismerhetjük el. Kelt Pozsonyban 1848. évi martius sán. Golub Vilmos.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. Az ideigl. kormány egy végzeménye a' magány- és közvagyont a' republica ótalma alá helyzettnek nyilatkoztatja, egyszersmind az illető gonosztevők szigorú fenytetését rendeli. „Polgárok, ezek a' végzemény utószavai, a' tulajdonrombolás utálatos tény; a' mostani körülmények közt elárulása a' republicának. Segitsetek tehát éber és tevékeny közremunkálásokkal; védelmezvén tinmagatokat, a' haza szent érdekét is védelmezitek.“ — Neuilly vár, a' volt király tulajdona, szinte fölgyújtott s leégett, azonban a' könyvtár, képgyűjtemény, gazdag szobabutorzat és mintegy, 1,200,000 franknyi értékű ezüst asztalkészület megmentetett; s mind ez, ugyszinte az Orleans hgnó. Montpensier és Joinville hgek termeiben (a' tüileriákban) talált drágaságok s ékszer mintegy 300 ezer fr. értékű, nemkülönben a' koronagyémántok és Joinville hgnó gyémántjai is a' köz kincstárba tételtek le. Egy polgár Lajos Fülöp emlékiratit két kötetben, melyeket a' tüileriákban talált, adott

*) Országgyűlés kezdetétől fogva dec. 2án országgy. rendes tudósítónk volt Mészáros Károly, mosony megyei ügyész ur; dec. 2tól febr. első napjáig pedig az alsó táblán Sillye Gábor, a' felső táblán Pösch Ágoston pozsonyi hités ügyvéd urak. Ennyit legyen elég felhoznunk, igazolási válaszul mind a' vegyes újdonságozó badar feleseléseir mind a' Hetilap elnevezésére. Szerk

a' resp. kormánynak által. Különös! a' napló épen ott végződik, midőn a' conventbiztosok, az ellenséges hadsereggel szemközt, a' republicát kiáltván ki, Laj. Fülöp előlötti érteit leírja. — Egy mart. 1ei végzemény a' stathivatalnokok eskettetését megszünteti; egy másik az iskolák tovább folytatását rendeli meg. A' franciaia institut (tud.társ.) köv.két lényeges alaptörvényre visszaállították: 1.§ szerint évenként 29 polgár nevezeték szabad versenyzés útján utazás 's vizsgáldókra, névszerint a' földmívelést illetőleg, mind a' resp. határai közt, mind idegen tartományokban; 2.§ az institut hat más polgárt választhat, kik szinte fellődözési 's buvárkodási utazásokra, de más mint földm. czélokban küldetnek ki. — Azon irrat, mellyel Lamartine külügyi miniszterre nevezetetését minden külhalmassági követnek Párizsb. tudtára adá, köv. hangzik: „Követ ur! Szerencsém van önnek jelteni, miszerint a' franciaia resp. ideigl. kormánya a' külügyi miniszterségi tárczát reám biza. Az új kormány republ. formája sem Franciaország állását Európában, sem törvényszerű 's őszinte gondolkodását meg nem változtatta, fentartani akarván jó egyetértési viszonyait azon hatalmakhoz, mellyek őhozzá hasonlólag a' nemz. függetlenségét 's a' világbékét meg akarják őrizni. Szerencsémnek tartandom a' népek ez egyezségét kölcsönös vonakozásiban minden hatalmamban álló eszközzel előmozdítani 's Európát emlékeztetni, mikép a' béke és szabadság-elv ugyanaz nap születtek Franciaországban.“ — A' nép nyilvános hozzászólásokban járul a' városházhhoz, nyíltan és szabadon mondja ki ohajtásit közlönyei, feliratai és szónokai által. Az egykori hivatalnok sereg, a' részvényesek csoportja, bankemberek 's minden, ki Lajos Fülöp kormánya alatt kiváltságot élvezett, csuszva mászik az új urak kabinetei felé 's kérés koldul újabb engedélyeket, megtartást a' hivatalban, fizetés és méltóságban. Soult, Molitor, Sebastiani, Bugeaud, Reille gróf 's Dode de la Brunerie, aztán 46 altábornagy, köztök Moline Saint Yon, Schramm, duc de Montemart, Oudinot, Laplace marquis, Sebastiani Tiborez 'stb. mind szolgáljokat ajánlják az ideiglenes kormánynak.

A' Siécle a' Neuilly vár leégletének iszonyatos esetét közli. Miután a' dulók a' kapukat betörték, némeltyek a' termekbe, mások a' pinczékbe rohantak. Utóbbiak mintegy 100—120 személy, mindenféle bort 's egy hordó rumot találtak ott, mellynek fejszével dongáját beütven néhány percz múlva valamennyi megrészegült 's czivakodásba keveredett, a' palackokat egymás fejéhez csaposták, elvégre sebesülten 's végkép eláztan álomba merültek. Ez alatt amazok kizsákmányolván 's elpusztítván a' termeket, tova vonultak, előbb a' várat gyújtván fel. A' tűz csakhamar elterjedvén, nem vala többé eloltható. A' láng fölemészte az épületet 's a' szerencsétlenek a' pinczében összesen elvesztek, elégték vagy megfuladtak. Midőn a' romokat elhordák, 100 vagy 120 holttestet vontak elő, mellyek közül többen még az eltört palackok nyomait viselék arczukon.

Legujabb. Az ideigl. kormány egy új ezredet rendez e' nevezet alatt: „republ. granátosai.“ — Több város a' republicát önkéntes adakozásokkal segitendő, rendkívüli adózási határozott keblében. — Sauzet, egykori követkamrai elnök a' lyoni ügyvédek sorába iratta be magát. — Aumale hg algiri kormányzó febr. 28kán vette híret a' 24kei eseményeknek. A' király lemondását következőleg jelenté: „a' főkormányzó, ki a' népség hazafiságát ismeri, ezen tudósításokhoz mit sem függeszt. Semmi sem változtathatja meg ragaszkodásunkat Franciaországhoz.“ Később az ideigl. korm. megalakulta hírére ezt jelenté: „a' főkormányzó ismétli, mit tegnap mondott; semmi sem változtathatja meg kötelességinket Fran-

ciaország iránt. A' népség és hadsereg legnagyobb nyugalommal fogadandja az anyaország parancsait. — Arago tengereszminiszter állítólag levél által szólítá fel Joinville hrget, miszerint az utolsó forradalom következtét engedelmesen fogadja 's békésen térjen családjá keblébe vissza. — Az orleansi hgnó két fájával együtt mart. 3kán Berlinbe érkezett. Boroszalai mart. Sai hírek szerint Miklós orosz czár meghalt.

OLASZORSZÁG. Febr. 7kén este a' római statuscon-ta (a' tartományi képviselők testülete), tekintetbe vévén a' jelen körülményeket, mellyek az olasz felsziget középpontját fenyegetik, gyors nép-föllegyverzéstől gondoskodást határoza el; a' nép ezen lépést már régóta ohajtotta, de várakozásiban megcsalottnak találta magát, miután a' minisztertanács febr. Skai ülésében reggel a' javaslatot több más módvánnyal együtt visszavetette. A' képviselő tagok erre kötelességöknek tarták elboacsátatásuk benyújtását. Róma lakosága, jól állaltatva, milly káros következtések fogának e' lépésből származni, tömegben egy akarattal kelt föl, a' miniszterség megváltoztatását és világi személyekkel betöltését kéréndő. Délutáni két órákor mentek Corsini herczeghez 's a' nép panaszaikat ő szentsége elibe vitelére szólították őt fel. A' herczeg azonnal a' pápához sietett, de be nem bocsátatott. Töménytelen népsokaság hullámzott ez alatt a' nagy-corsói utca hoszában, zajosan kitörve az új dologrend elleni iránt 's tetszést rivalogva azoknak, kik a' behozott reformokat pártolják. Este következően be — minden válasz nélkül, a' néptömeg a' várakozást megúva 's néhány által folyton ösztönözötve, könnyen kihágásokra vetemüendett, ha a' jó gondolkozású polgárok többsége le nem csilapítja őket. Így tehát a' „néptömeg“ állottak meg. Végre éjjelutáni két órákor Corsini herczeg kocsija oda robogta. Aldobrandini, Ciceruachio 's más főbb személyek kíséretében Corsini csakhamar az obeliszk lépcsőire állt 's kinyilatkoztatá a' népnek, miként „ő szentsége a' pápa, kérelmére bizonyossá tevő szót, hogy ő már maga is gondolkozott a' miniszterség-változtatásról 's ez a' legközelebb héten valósuland is; — hogy a' népföllegyverzést tapasztalt olasz tábornokok intézendik, hogy országa jólléte mélyen szíven fekszik, 's hogy több pap birta-állomást világiaknak adand által, most azonban nyugtot és mérsékeltéget ajánl.“ Ezen közlés legnagyobb tetszessel fogadtatott 's a' herczeg diadallal kísértett haza, — hol bucsuztakor ismételve kérte a' népet: legyen nyugtot és türelmes még rövid időig. Ezen esemény következően valamennyi miniszter, Mokchik kivételével, benyújták elboacsátatásukat.

10kén reggel egy futár ment gróf Ferretti Péterhez, őt az új miniszterségbe hívandó; azonban hogy a' gróf milly állomást nyered, még nem tudatik.

Febr. 11kén a' római hiv. lap ő szentségétől egy végzeményt közöl, melly igen jeles szerkeztű tanujele 's bizonyossága a' római pápa népei iránti kegyes, atyai gondolkodásának 's mellyben többi közt mondja: „Egyáltalában semmit, a' mi ezen status dicsőségét 's fényét előmozdithatja, nem mulasztand el atyátok és fejedelmek, ki már anny szóból jeleit adá gondoskodásának 's kész ujakat is adni, kérve az iszent, öntse nyugalom és bőbeség szellemét a' ti 's valamennyi olasz szívébe;“ alább: „halljátok tehát atyátok szótát, melly megnyugtatt benneteket 's nem enged azon kiáltás általi elámitásnak, melly méretlen emberek szájból eredve Olaszország népeit felbujtani törekszik rémképe által egy külső háborúnak, melly állítólag belső összeesküvés 's a' kormányok rossz akaratu vonakodása által előidézhető 's mozdítandó.“ Végre ekép szól: „nem csekély égi kegy —

több máson kívül, mikkel Olaszország meg van áldva — az hogy alig három millió alattvalónk kétszáz milliónyi testvért számlál minden nép és ajkából. Ezen alapult minden időben 's az egész római világ feloszlásakor, Róma üdve. Ezért nem sülyedett soha egészen Olaszország el 's abban fogja telni őtal-mát 's menhelyét, valameddig az apostoli szék trónoland keblében. Áldjátok tehát a' mindenhatóra kérélek ez Olaszországot 's tartásokat meg neki e' drága birtokot, a' vallást. Áldjátok azon áldással, mellyért püspökök földre hajlott fölvel 's alázatteljesen kér benneteket. Áldjátok azon áldással, mellyért titeket a' szentek kérnek, kiket terem, az ég királynéja, ki őtal-mazza, az apostolok, kiknek szent ereklyéit őrizi, az emberré lett istentia, ki helytartója lakását a' földön e' városba rendelé. Ezen nyilatkozvány után, mellyet a' rómaiak természetesen nagy tetszessel fogadtak, tökéletes miniszterváltást lehetett várni. (Febr. 11kén) délutáni ötödél órákor a' néptörről egy nagyszerű menet vonult legjobb rendben, hál-adásul a' szentséges atyához. Az egész egyetem, előjárói 's tanulóival, zászlók, szalagok és virágkoszorúkkal csallakozott a' főmenethez, mellynek élén a' de la speranza zászlóalj lépdogelt. Hasonlag előcsapatul de bizonyos közökben vonult fel, Piust, Olaszországot 's Rómát éljenezve, a' polgárorség és sorkatonaság minden fegyverfajból. Midőn a' quirináli palotánál megállottak, a' tömeg pápai áldást kért. A' szentséges atya, fényes világi kíséretben megjelent az erkélyen. A' nép harsány tetszessel fogadta őt, ki is a' „sit nomen domini benedictum“ után következőleg szolt a' néphez: „mielőlt az isten áldás rátok, az egész országra 's ismétlem még egyszer, egész Olaszországra szálljon, figyelmeztetek benneteket, legyetek egyek a' szívben, 's kívánságaitokban ne ellenkeztetek ez egyházi status szentségével. Azon indulatosságmára, melly nem a' néptől, hanem néhány kevéstől ered, nem lehet, nem szabad 's nem akarok hallgatni. Imádkozom istenhez, áldjon meg benneteket, azon világos föltétel alatt, hogy hívek, ájtatosak 's engedelmesek legyetek a' pápa és egyház iránt. Ezen kikötés alatt áldalak benneteket; megáldalak szívem egész belsejéből. Emlékeztetek ígéretekre 's legyetek hívek a' pápa és egyházhoz.“

Ő szentsége új miniszterségét következőleg alakítá: monsignor Morini pénzügy, Bofondi bibornok miniszterelnök 's külügyi, mons. Roberti igazságügyi, Mezzofanti bibornok közoktatási (mind egyházi személyek); Teano herczeg rendőri, Sturbinoni ügyvéd közmunkügyi, Pasolini gróf kereskedelmi 's földészeti (e' három világi) miniszter. Hadminiszterül állítólag egy piemontei tábornok (természetesen szinte világi) fog nevezetelni. Belügyi tárczára nézve a' választás két püspök közt ingadoz.

Végre ő szentsége a' pápa korszerűnek vélte egy bizottság-kinevezést, miszerint a' már fenálló intézvények tovább fejlesztessenek, 's olly kormányzati rendszer terjesztessék elő, melly mind a' pápai hatalomnak, mind a' napi szükségeknek megfelelően.

Egy febr. 12kei nápolyi levél szerint az alkotvány kihirdetése ott roppant szenatiót okozott. A' király előbbi nap nyílt kocsiban maga hajtott a' hoszsu széles Toledo-utcán keresztül. A' nép kifogta már a' lovakat, de végre hajlott a' király kérlmére, ki magát emberek által vonatni nem engedé. Este az egész Toledo utca ki volt világítva. Számos ezernyi személy hullámzott benne felalá legkésőbb éjjel 's az ezek által vitt fáklák 's kivilágított erkélyek nagyszerű jelenetet mutatának.

Dunavizállás: Budán, mart. 14kén: 7' 1" 5" az 0 fölött.

33ik szám.

Hirdetvény.

A' rónaszéki sóbánya-hivatalnál a' bányatiszti államás Prik Károly halála által megü-rülvén, ezen államást elnyerni kívánók, mellyel 300 pfrt évi jövedelem, 10 köb öl lüzifa, 1 1/2 mázsa sójárulék, szabad szállás élvezete, 24 p. mérőt, buzának póg 1 ft. 45 kr. szabott ároni megváltása és 36 font fagygyu a' bányák bejá-

73. sz. Árverési hirdetvény.

A' főméltóságú magy. kir. udv. kamara rendelkezéséből ezennel közhírré tétetik: hogy boldogult hg Kopácsy József ország primásának hátrahagyott tömegéhez tartozó többféle ingó vagy-onok, ugymint: porcellán, finom, és közönséges asztali ruhák, szőnyegek továbbá arany ráma-ju tiükrök, függő lámpák, képek, városi és utazó-hintók, lószerszámok, áló órák, régi és emlék-

A' királyi magyar természettudományi társulat e' folyó hó 18kán délutáni 5 órákor saját szállásán évnegyedes közgyűlést tartand, mellyre a' társulat tagjai szívesen meghívotnak.

rására nemkülönb: a' fizetésösszeggel fölérő cautio letétele kötelezettséggel öszszekötve van, folyamodványait legfőlebb f. évi mart. 26kágig (huszonhatodikáig) a' mármárosi kir. kincstári igazgatóságnál nyujtsák be, 's egyszersmind a' selmeczi kir. bánya-academiánál jó előmenettel végzett bányászati tudomány, 's a' cautio letételei tehetségről magukat igazolják. 2—3

pénzek, f. e. martius 27kén (huszonhetedik) és következő napokon;

Nemkülönb hordó borok de hordók nélküli és üvegekben f. e. aprilis 3án (harmadikán) és következő napokon szokott reggeli és délu-táni órákban az esztergami primási fénylakban tartandó nyilvános árverés útján a' legtöbbet igérőknek azonnali készpénzbeli fizetés mellett el fognak adatni. 2—3

Vasárnapon, azaz e' folyó évi martius hó 19kén a' helybeli „Josephinum“ nevű árva intézet megnyitásának ötödik évfordulati napja fog ugyan ez árva intézet kápolnában ünnepélyesen megtartatni délelőtti 9 órákor.

É R T E S Í T Ó.

1848.

Az Ausztriai Nemzeti bank állása.

A' mostani politikai események következtében azon hír terjesztetett el, mintha a' bankjegyeknek teljes névszerinti értékben ezüstpénzé fölváltatását az áthozó mindenkori kívánságára a' nemzeti (ausztriai) banknál nem eszközlenék azonnal. Ezen hír valótlanossága 's helytelensége felől mindenki maga győződhetik meg, miután megegyezőleg a' legfelsőbb helyről eredt bank-szabályok 15. §-za rendelkezéssel, az ausztr. nemzeti bank váltópénztárainál, a' bankjegyek fölese-réltetése bankszerű ezüstpénzzel, mindenkori kívánságra, ugy mint eddigelő, szakadatlanul azonnal történik. A' bankigazgatóság ugy hiszi, mikép ama hírt 's az általa támaszthatott aggodalmakat nem hiszithatja megjobban, mint ha az ausztr. nemzeti bank febr. 29kei (1848.) állá-sát ezennel köztudomásra juttatja.

Állása az ausztr. nemzeti banknak febr. 29kén 1848. Tévőleges: bankszerűleg veretett ezüstpénz: 65,058,351 ft. 8 1/2 kr., leszámitolt öszszegek a' tárczában (megszámitok 5 és 95 nap közt): 86,295,505 ft. 54 kr., letéti zálogok előlegezték mellett, visszafizetendők legfő-lebb 90 nap alatt: 12,602,500 ft., jelzálogos státusadósság: 81,387,204 ft. 23 1/4 kr., biztosított kölcsön Magyarország (Budapest) számára: 1,081,809 ft. 45 kr. Öszszesen: 246,425,431 ft. 11 1/4 kr. Szenvedőleges bankjegyforgalom: 214,146,440 ft., folyó számadási fizetések: 1,906,391 ft. 11 1/4 kr., banktőke 50,621 részvényben az eredeti (600 pftyi betétel szerint egy részvény fejében): 30,372,600. Öszszesen, 246,425,431 ft. 11 1/4 kr. — Bécs, mart 5. 1848. Báró Lederer Károly bankkormányzó. Ns. Coith Keresztély Henrik bankigazgató.

† Je gy z é k e i a' legújabb 's legnemesebb Györgyikék (Georginák) calceolariák, fuchsai, petuniák, rózsák, verbenák 'stef. dísznövényeknek Forstinger János Zichy Ferencz gróf Vedródi udvari kertészétől ingyen osztatnak ki Liedemann Frigyes J. S. irodájában Pesten Mázsá-utca 236. sz. alatt.